

SZIMBOLIKUS TÉRHASZNÁLAT A SZÉKELYFÖLDÖN

Szimbolikus térhasználat. Székelyföldi változatok.

Szerkesztette: Bodó Julianna, ÁTMENETEK KÖNYVEK, KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Státus Kiadó, Csíkszereda, 2021. 377 oldal.

A vidéki térségek egyik meghatározó folyamata, hogy – a globális trendekhez való kapcsolódás mellett vagy annak éppen ellenpontosításaként – fölerősödik a helyi és a regionális terekhez való kapcsolódás igénye, a fizikai terek beélésében megszorodnak a szimbolikus tartalmak, fölértékelődik a helyi, térségi identitás. Ahogyan azt Christopher Ray hangsúlyozza, az emberek cselekvési lehetőségeket keresnek és találnak a maguk számára olyan fizikai terekben, amelyekhez az érzelmek és az érdekek mentén szorosan kötődnek, tradíciókat keresnek és találnak, újraértékelik a közösségi cselekvési formákat. A csíkszeredai székhelyű KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja keretében végzett, a szimbolikus térhasználat sokféleségét elemző kutatások eredményeit bemutató tanulmánygyűjtemény azt jelzi, hogy a szimbolikus helyek és tartalmak társadalmi szerepe a székelyföldi térségben is fölértékelődött. Az ünnepi események nagy száma, a szoborállítások sokasága, az emléktábla avatások, az utca- és intézménynévadások sora a romániai rendszerváltást követő három évtized során – lokális vagy kisebb-nagyobb tájegységek szintjén – meghatározó jellegű társadalmi folyamatná vált. Korábban megszüntetett/tiltott ünnepek/események sokasága kelt újra életre kibővített vagy átalakított formában, új ünnepek jöttek létre, a kiemelt alkalmak egyre ceremonikusabb formát öltöttek, kelléktárukban felvonultatták az etnikai, regionális, lokális jelképtár sok elemét, és az ehhez a folyamathoz tartozó események széleskörű társadalmi nyilvánosságot kaptak. A 18 tanulmányt tartalmazó kötet anyagai átfogó képet kínálnak a székelyföldi szimbolikus térhasználat összetett, sokszereplős és változó folyamatáról. Olyan összképet kínálnak, amelyben megmutatkozik a térségi társadalom működésének mechanizmusa.

A tanulmánygyűjtemény anyagai a személyes megfigyelésen, esetelemzésen alapuló, holisztikus jellegű kulturális antropológiai megközelítésre, az egy-egy időintervallumot átfogó szintézis jellegű értelmezésre egyaránt bőven kínálnak példát. A szimbolikus térhasználatot kapcsolatos kutatómunka folyamatossága – a térségi társadalmi folyamatok változásával való egyfajta lépéstartás révén – a mai olvasó

számára olyan plasztikus, gazdag korrajzokat, helyzetképeket kínál, amelyek társadalomtörténeti anyagként is hasznos olvasmányok.

A kötet tanulmányai, elemzései által bemutatott térségi folyamat tartalmát, működési módját, társadalmi szerepét tekintve jóval több, mint kulturális kérdés. A lokális, tájegység szintű vagy a térség egészére kiterjedő komplex és sokszereplős identifikációs folyamatnak egész sor olyan vonzata van, amely a vidéki térségek fölértékelődési folyamatához, a terek beélésének változásához, a közösségfejlesztéshez, a vidék versenyképességének alakulásához kapcsolódik.

A kötet zárótanulmánya kísérletet tesz a szimbolikus térhasználat, mint téralapú identifikációs folyamat vidékfejlesztés szempontú megközelítésére, jelezve azokat a lehetőségeket, amelyeket a térségi fejlesztéspolitika szakmai és intézményi szereplői hasznosíthatnak. A periférikus helyzetű vidéki térségek versenyképessége – hangsúlyozza az összegző tanulmány – nagymértékben függ azoknak az azonosulási folyamatoknak a mennyiségétől és tartalmától, amelyek az adott térség lakosságának a szóban forgó térséghez való kapcsolódását hordozzák. Ez azt is jelenti, hogy ha egy kisebb-nagyobb térség versenyképpé akar válni, akkor erős és dinamikus térségi identitás-szerkezet hiányában ezt nem nagyon teheti meg. Nem a szimbolikus szegmens az egyetlen komponens, amely a területi identitás-szerkezetek kialakulásában szerepet játszik, de minden valószínűség szerint a legjelentősebb, ugyanakkor nélkülözhetetlen összetevő. Az összegző tanulmány azt hangsúlyozza, hogy a székelyföldi térségi szimbolikus szegmens élénk, dinamikus, társadalmi gyakorlatot működtet (pontoszerű gyakorlatok sokasága), de annak társadalomformáló, integrációs szerepe (térségi programszerű identitásépítési funkciója) visszafogott mértékű. A folyamat egésze nem mutatja egy programszerű térségi identitásépítési praxis jellemzőit és elemeit.

Szerkesztőség